

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Ishaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrta leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katol. Mskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta štev. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petlitrate za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprte reklamacije so poštno proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Naročnikom „Slovenskega Gospodarja“!

Prvi oktober je že minul, a vendar še niso vsi cenjeni naročniki obnovili naročnine. **Storite svojo dolžnost!**

Prijatelji!

Uporabite vsako priliko za pridobivanje novih naročnikov. „Slov. Gospodar“ mora v vsako pošteno slovensko hišo! Za četrta leta stane „Slov. Gospodar“ samo 1 kreno. Upravništvo.

Opomba: Kdor želi položnice za nove naročnike naj piše po nje na naslov: Upravništvo „Slov. Gospodar“, Maribor.

Premirje v štajerskem deželnem zboru.

Jutri, dne 10. oktobra se snide, ako ne nastopijo nepričakovane ovire, štajerski deželni zbor na 10-dnevno zasedanje. Ne v znamenju boja, ampak v znamenju miru, se sestanejo štajerski deželni poslanci. Vendar slovenski poslanci občtrukcije niso opustili za vselej, temveč jo le izločili za sedanje kratko zasedanje z natančno določenim delovnim načrtom. Kakor hitro mine sedanje oktobrsko zasedanje, nastopijo naši poslanci zopet svoja stara mesta, vihteč moč orožja nad deželnim zborom, razven če se Nemci pobotajo z nami in se sprijaznijo z znanimi našimi zahtevami. Pravilno rečeno, se je torej sklenilo edino-le premirje za kratko zasedanje od 10.—20. oktobra.

Za predloge, ki niso naravnost namenjeni našemu narodu, slovenski poslanci za čas oktobrskega zasedanja niso dali druge obveznosti, nego da ne obstruirajo, sicer pa imajo prosto roko in lahko uravnajo svoje stališče, kakor jim narekava njih prepričanje in ozir na njih volilce. Tako n. pr. bodo vsi slovenski poslanci nastopili in glasovali proti zvišanju na klade na pivo, isto menda tudi glede davka na vrednostni prirastek.

V tem kratkem zasedanju pridejo tudi za slovensko ljudstvo važni predlogi v pretres, za katere sta nemška večina in vlada sprejeli obveznost, da bodo tudi v tem zasedanju v polnem obsegu zakonito rešeni. In sicer:

1. Ustanovitev slovenske gospodinske šole v St. Juriju ob južni železnici. S tem bo ondotna kmetijska šola izpopolnjena ter organizirana kakor nemška šola v Grabnerhofu. Za gospodinsko šolo zgradi država posebno poslopje, za vzdrževanje bosta skrbeli država in dežela. Za zgradbo da država 80.000 K, za vzdrževanje država letno 4000 K, dežela skrajno letno vsaj 1000 K.

2. S šolskim letom 1914-15 se ustanovi slovenska meščanska šola. Kje, o tem se bo odločilo v krogu Slovenskega kluba deželnih poslancev. Šola se ustanovi brezpogojno, ker se je vlada obvezala, da prikoči v to svrhu deželi s predujemom na pomoč, ako bi sama ne imela sredstev. S tem je izpolnjena stara točka v programu štajerskih Slovencev, ki so vedno in povsod tožili, da nimajo niti ene meščanske šole, posebno za svoj obrtniški stan in tržko prebivalstvo. Nemci pa v izobilju. Kar se slovenskim poslancem dosedaj ni posrečilo, to prinašajo sedaj poslanci Slov. Kmečke Zveze slovenskemu ljudstvu kot svoj vojni pridobitek v dar.

3. Doneski za ceste se bodo redno izplačevali za dobo od 1. januarja 1914 naprej, kakor hitro se odkaze deželam prispevek iz takozvanega državnega davčnega načrta. Za izplačilo zaostalih doneskov iz

prejšnjih let se med Slovenci in Nemci ni prišlo do sporazuma.

4. Tudi brezobrestna posojila za vinogradnike se bodo pod istimi pogoji izplačala od dne 1. januarja 1914 naprej.

Zelo zadovoljno s tem zasedanjem bo gotovo učiteljstvo, kajti ono dobi draginjsko doklado v znesku 1.200.000 K, torej vse, kar bo prinesla zvišana doklada na pivo. Ali bo tudi vsaj odsev te zadovoljnosti padel na našo stranko, o tem je nevarno prerokovati. Vsakdanja prislovica pravi, da se v politiki ne sme računati na hvaležnost. Vsekakor zanimivo pa je, vsaj za nepristranskega in trezno mislečega, da naša stranka prinaša kot prve pridobitve iz svoje večletne vojske zavode za izobrazbo in znake stvarne, ne frazerske naklonjenosti do učiteljstva. Mi, ki nas liberalni tintomazi slikajo kot najhujše nasprotnike šole in učiteljstva, imamo poslance, ki takrat dejanski izkazujejo svoje uvaževanje za šolo in učiteljstvo, ko liberalci proti njim najhujše lažejo in hujskajo.

S tem, kar so naši poslanci za sedaj dosegli, ni izpolnjen seznam vseh želj in zahtev, ki si jih je Slovenska Kmečka Zveza postavila kot cilj svoje deželnozborske politike. A začetek je storjen. Nihče ne more reči, da so bili dosedanjí boji brezuspešni. Če bodo Nemci znanprej bolj prijenljivi in če bodo nudili Slovincem predpogoje za njih narodni in gospodarski obstanek, dobro, potem bo deželni zbor tudi pozneje deloval, ko mine teh 10 oktobrskih sej. Če ne, potem oživi nanovo občtrukcija. Deželne denarne razmere so take, da je občtrukcija ravno tako mogoča kot dosedaj, a tudi ravno tako neprijetna za nemško večino kot dosedaj. S sedanjim oktobrskim zasedanjem se torej položaj ni v bistvu nič izpremenil, **slovenski poslanci spravijo le pod streho, kar je bilo zrelo,** potem pa zopet na okope!

Nemške šole.

Slučajno sem bil navzoč pri šolski sv. maši otrok nemške mučilnice v popolnoma slovenskem kraju. In žalost, bridka bol mi je prevzela srce, ko sem gledal, kako so se otroci, zlasti manjši, ozirali kakor preplašeni okrog. Nič tistega otroškega veselja in pobožnosti, ki jo sicer občuti nedolžno otroško srce v hiši božji. In kako bi šla iz srca molitev, ko so skupno molili sv. rožni venec v neznanem jim, tujem nemškem jeziku. Zdaj sem si mogel razložiti, zakaj se po nemških mučilnicah ne samo nevednost, ampak tudi neotesanost in razposajenost širita med našo mladino. Saj so te šole prava kuga, ki mora zamoriti v otroškem srcu vsako sled bogoljubnosti, pobožnosti, ki je podlaga čednostnega, poštenega življenja. Kako naj otrok ljubi Boga in se tega nauči, ako se mu mora nauk o Bogu podajati v tujem jeziku. Materina skrb in ljubezen je solnce otrokovega življenja, materin jezik edino more otroku kakor v drugih vednostih, še prav posebno pripomoči do spoznanja in ljubezni božje. Če se to hoče doseči, kar je sicer proti naravi in zato pregrešno, s tujim jezikom, bode ostal otrok Bogu tuj in bo tak za celo življenje. To bi ravno radi protestantski hlapci in šulterajnovci dosegli. Zato se mi v srce smilijo otroci, ki jih kratkovidni in brezvestni stariši dajo po nemškutarskih hujskačih ugrabiti in potisniti v nemško šolo-mučilnico. S čim se bodo mogli zagovarjati stariši, ki zakrivijo nad svojimi otroci to — ne morem drugače reči — hudodelstvo? Presadi cvetlico dolinsko vrh visoke gore — usahnili ti bo. Nemogoče je, da bi se srce, duša otrokova, prav razvijala, ako se presadi nežno cvetko otrokovo — nedolžno srce — v tujo nemško zemljo (šolo). Ali zasluži ime: mati, oče, stariši, ki kaj takega storijo nad svojim otrokom?

Bere se večkrat, da ugrabijo cigani kakega otroka, da mora za-nje beračiti ali ga na drug način porabijo za svoje namene. Tem ciganom so podobni naši nemškutarji, ki z obljubami ali grožnjami ugrabljajo slepim ali pa odvisnim slovenskim starišem nedolžno deco, da jo potem v nemškutarskih šolah vzgajajo za svoje ničvredne namene, da bodo zaničevali lastne stariše, se sramovali in sovražili svoj lastni

materni jezik. Podle nemškutarske duše ne morejo niti približno čutiti, kaka hudobija je zapopadana v tem početju, ki je in bo rodilo samo prokletstvo za stariše, otroke in njih zapeljivce!

V nekaterih krajih se začena šolsko leto šele začetkom novembra. Slovenski stariši: Pokažite, da ljubite svojo deco!

Vinska letina in cene.

Po naših slovenskih vinogradih se je po nekod že začela trgati. V Maribor so prišli že prvi vozovi z novim vinskim mostom. Ko urednik gleda skozi okno in vidi naložene vozove s polnimi sodi, zapoje sam pri sebi, pa tako, da ga nihče ne sliši: „Konjički škreblijo, ker vozijo težko, ker vince peljajo, k' je močno sladko“. Večina vinogradnikov pa je te dni „podbirala“ in čaka z glavno trgatvijo. In to je tudi prav. Upati je, da bo lepovreme in toplo solnce do Terzijskega pridelka še več stopinj sladkorja. Vinogradniki naj pomislijo, da se ne gre za to, ali bo pridelal več vina, če trgati bolj zgodaj nastavi, ampak važno je, da po pozni trgatvi dobimo boljšo vinsko kapljico, katera se bo mnogo, mnogo dražje plačevala kot pa kislica, ki se dobi po prezgodnji trgatvi.

Glede vinskih cen prihajajo različna poročila. Iz Ljutomerskih goric poročajo, da se bodo cene za vinski most „od preše“ sukale med 40—70 vin. liter. Za portugizec se plačuje 40—48 vin. V Mariboru pa hočejo vinski trgovci kupovati vinski most po sledečih cenah: Za most, ki ima 10—12 stopinj (%) sladkorja, plačajo stopinjo 2 vinarja, za 12 stopinj torej 24 vin. liter. Za most, ki ima 12—15 stopinj, obljubejejo 4—6 vin. nad %, t. j.: če ima most 15 stopinj, 36 vinarjev za liter. To so skrajno sramotne cene. Pomnimo, da so vinske kleti večinoma prazne in da bo letošnji pridelok vendar mnogo boljši od lanskega. Naj se torej nihče, če tudi silno rabi denar, ne da premotiti od mešetarjev bogatih vinotrzcev. Po mnenju izkušenih vinogradnikov bi naj bila osnovna cena za most, ki ima 14%, vsaj 40 vinarjev, za onega pa, ki vaga 15—16%, 50—56 vinarjev liter. Pomnimo, da bo vinska letina letos splošno zelo pičila.

Trte so pri nas na Štajerskem mnogo trpele od pomladanske slane in poletnih vremenskih uim. Ravno tako je na Dolenjskem in Nižjem Avstrijskem.

Na Goriškem in Vipavskem ima most (tam je trgati že s 1. oktobrom večinoma končana) po 16—18% sladkorja in se plačuje od preše po 30 do 46 K hektoliter. — V Istri je trta dobro obrodila, toda tudi tu ni dobrota taka, kakor bi bilo želeli. Cena istrskemu grozdju za 100 kg je bila 27. septembra: v Kopru: refošk 29'63 K, muškát 31'12 K, navadno belo 25'44 K; v Izoli: refošk 28 K, navadno belo 24 K, fino belo 26 K; v Piranu: refošk 20'60 K; v Bujah: navadno belo 20 K; v Poreču: navadno belo 19'67 K, burgundec 24 K; v Rovinju: refošk 28'28 K, muškát 33 K, navadno belo 22'68 K; v Lušnju: navadno belo 30 K, navadno črno 28 K. — Na Ogrskem se je trgati v nekaterih krajih že začela. Na sploh je pida-lek jako pičen in tudi dobrota manj vredna. Posebno se pritožujejo od povsod, da grozdje močno gnije. V krajih ob štajerski meji je uničila toča večino pridelka. — Na Tirolskem je po nižavah grozdja obilo in dobro zori. Tudi je lepo in zdravo. V višjih legah pa je tudi tu pridelok pičen in se ta ne zori dovolj. Vendar se pritožujejo tudi na Tirolskem, da ima most le malo sladkorja. Cena mostu je tu od 28—40 K hektoliter (100 l). — V Italiji, na Francoskem, in na Španskem bo, kakor poročajo listi, vinski pridelok še slabši kot v naših krajih.

Radi časniških poročil, da bo letos vinski pridelok zelo slab, prihaja iz severnih dežel le malo vinskih kupev v južne kraje. Nek oskrbnik velikih vinogradnih posestev v Slovenskih goricah je pravil pisou teh vrstic, da so baje bogati nemški pivovarnarji nalašč pisali v svojih in od njih odvisnih listih, da bo letošnji vinski pridelok še slabši od lanskega, kar pa ni res. Namen teh ljudi je jasen: Uplivati na gostilničarje v severnih krajih, da ne nakupijo mnogo vina v naših krajih. S tem je mnogo pomagano vinotrzcem, ki pod pretvezo, da ni kupev za letošnji most, tiščijo cene k tlom.

Od vzornega vinogradnika smo dobili še sledeče: Kakor smo izvedeli, so vinotrzci sklenili kartel, za vinski most letos ponujati naslednje najvišje cene: